

המלמד



parashatshavua.com

מתכוננים לפרשה



מה בפרשה?

פרשת שופטים מלמדת על המנהיגים השונים של עם ישראל וכיצד הם צריכים להדריך את בני ישראל לחיות חיים של עבודת ה'. שופטים, שוטרים, סנהדרין, מלך, כהנים, לויים והנביא הם המנהיגים של עמנו.

התורה מכרזת כמה מדיני השופטים - שלא יקחו שחד, לא יכירו פנים במשפט, לא יטו משפט ועוד...

התורה חוזרת על אסור עבודה זרה והענש על כך, והחובה לבוא לדיון במדת הצדק בפני הדיינים "ובאת אל הכהנים הלויים ואל השפט ודרשת והגידו לך את דבר המשפט"

נלמד בפרשה על מצות מנוי מלך והחובה לנהוג לפי דיני המלך שבפרשה. המלך חייב לכתב ספר תורה (אפלו אם הוא ירש ספר תורה מאביו) ולהוליכו עמו לכל מקום. המלך אינו יכול לאגור עשר אישי של סוסים, כסף וזהב.

שאר העמים פונים אל "מגידי עתידות" מסוגים שונים, אבל לנו אסור לעשות כן. אנחנו מצוים לשמע אל דברי הנביא אשר מביא את דברו של ה'.

בהמשך הפרשה, התורה מלמדת על עבודת הכהנים והלויים, ערי מקלט, אסור היראה מפני המלחמה, מלחמת כבוש ופרשת העגלה הערופה בנחל שעוסקת במוות לא מפענח מחוץ לעיר.

“כי-ימצא חלל באדמה ... ויצאו זקניו ושפטיה ומדדו אל-הערים... והיה העיר הקרבה אל-החלל ולקחו זקני העיר ההוא עגלת בקר אשר לא-עבד בה... והורדו זקני העיר ההוא את-העגלה אל-נחל איתן...”



איור:

י'נן פתחיה

הגיליון מוקדש לע"נ
עדלה בת שרה ז"ל



מינוי הנהגה לעם ישראל (יא, כו-לב)

פרשת שופטים עוסקת בארבעת סוגי ההנהגה של עם ישראל: שופט, מלך, כהן ונביא. בתוך כך אנו מצויים לקיים מערכת משפט ואכיפה על פי דיני התורה.

1. מה מטרת מינוי השופטים והשוטרים? (טז, יח)
2. התורה מונה שלושה איסורים במערכת המשפט. השלימו: (טז, יט)
אזהרה לכל אחד ואחד מישראל, שלא ימנו דיין אלא אם כן הוא בקי והגון, לפי שהוא סבה להטות המשפט (עפ"י רבינו בחיי)
אף בשעת הטענות אזהרה לדיין שלא יהא רך לזה וקשה לזה, שלא יהא עשיר יושב ועני עומד, לפי שכשרואה שהדיין מכבד את חברו מסתמין טענותיו אפילו לשפוט צדק ואמת
3. מדוע אסור לקחת שוחד? (טז, יט)
4. השלימו: "צדק" _____ תרדף" (טז, כ)

דין לעובד עבודה זרה (טז, כא - יז, ו)

1. התורה חוזרת על איסורי עבודה זרה "לא תטע לך אֲשֶׁרָה כָּל עֵץ, וְלֹא תָקִים לָךְ מַצֵּבָה". איזה מקרה נוסף מובא בפרשה? (יז, ב-ג)
2. הדיינים מחויבים לבדוק היטב ולחקור את העדים על האשמות כנגד העובד עבודה זרה "וְהִגִּד לְךָ וְשָׁמַעְתָּ וְדִרְשָׁתָּ הַיֵּטִב". כמה עדים נדרשים כדי להרשיע את הרשע בגזר דין מוות? (יז, ט)

תפקיד הדיינים (יז, ו-יג)

משה רבנו מלמד את עם ישראל מה לעשות כאשר יש בעיה שאין לה פתרון ידוע "כִּי יִפְלֹא מִמָּךְ דָּבָר לְמִשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נָגַע לְנָגַע דְּבָרֵי רִיבֹת בְּשַׁעְרֶיךָ". מיתחו קו בין הבעיה לבין הסבר הבעיה: (יז, ט)

שיהיו חכמי העיר חולקים בדבר, זה מטמא וזה מטהר, זה מחייב וזה מזכה

בין דם לדם

בין נגע טמא לנגע טהור

בין דין לדין

בין דם טמא לדם טהור

ובין נגע לנגע

בין דין זכאי לדין חייב

דברי ריבות



המלמד

מתכוננים לפרשה

3

parashatshavua.com

2. מה צריכים לעשות בעלי הדין? מי יתן את התשובה לבעיה? (יז, ט)

התורה מצווה אותנו לשמוע בקול חכמים ולא לסטות ממנו ימין ושמאל אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, וכל שכן כשאומר לך על ימין ימין, ועל שמאל שמאל

מצוות מינוי מלך לישראל (יז, יד-כ)

1. משה רבנו מנבא שעם ישראל יבקש למנות מלך. למה עם ישראל יבקש זאת? (יז, יד)

2. מי יבחר את המלך על ישראל? (יז, טו)

3. מי לא יכול להיות מלך על ישראל? (יז, טו)

4. מה אסור למלך לעשות (ארבעה דברים)? (יז, טז-יז)

5. משה רבנו מצווה את המלך לכתוב לו ספר משנה תורה. מדוע? (יז, יט)

6. כיצד לימוד התורה יסייע למלך? (יז, כ)

עבודת הכוהנים ושכרם (יח, א-ח)

1. למדנו ששבת לוי לא קיבל נחלה בארץ ישראל. מה הייתה פרנסתם שהיו מקבלים מבני ישראל? (יח, ג-ד)



דינים נוספים בפרשה (יח, ט - יט, כא)

1. משה רבנו מזהיר שוב את עם ישראל מהליכה בדרכי הגויים שהיו מנסים לנבא עתידות ע"י עבודה זרה "קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף... וישאל אוב וידעני ודרש אל המתים". מה משה רבנו מבקש מעם ישראל? השלימו: "עם ה' אלקיך" (יח, יג)
2. במעמד הר סיני, עם ישראל פחד לשמוע את קול ה' וביקש ממשה רבנו שידבר עם הקב"ה ויעביר את מצוות ה'. הקב"ה מבטיח למנות נביא שימשיך להעביר את דבר ה' לעם ישראל. כיצד ידעו עם ישראל שהנביא הוא נביא אמת ואינו משקר? מה עונשו של נביא השקר? (יח, כב-כג)

ערי מקלט

3. למדנו בחומש במדבר על ערי מקלט, שאליהם יכול לברוח רוצח בשגגה (לא בכוונה). כמה ערי מקלט אנו מצוים להקים בתוך ארץ ישראל? (יט, כג)
4. איזה שני מקרים מביאה התורה לרצח בשגגה (לא בכוונה)? (יט, כד)
5. למדנו שגואל הדם הוא קרוב של הנרצח הרוצח לנקום את מותו של הנרצח. אם הרוצח בשגגה מגיע לעיר מקלט, אסור לגואל הדם לפגוע בו. מה יהיה דינו של גואל הדם אם יהרוג את הרוצח בשגגה לפני שמגיע לעיר המקלט? (יט, ו)
6. מה יהיה דינו של רוצח במזיד שבורח לעיר מקלט (יט, יב)
7. התורה ממשיכה לדון במערכת המשפט וחקירת העדים. מה מצוים השופטים לעשות לעד שקר? (יט, יט)

ההכנה לקראת מלחמות ישראל (כ, א-ט)

1. משה רבנו מכין את עם ישראל לקראת הקרבות בכניסה לארץ ישראל באויבים גדולים ורבים עם כלי נשק טובים יותר מכלי הנשק שהיו לעם ישראל והם צריכים לבטוח בישועת ה'. ומצווה את הכהן לדבר עם בני ישראל לפני היציאה לקרב. השלימו את דבריו של הכהן: "שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על איביכם אל _____ אל _____ אל _____ ואל _____ מפניהם" (כ, ג-ד)
2. השוטרים הממונים יוסיפו לדבר אל עם ישראל כדי שלא יצאו אנשים שמפחדים להילחם בגלל סיבות אישיות ועלולים להחליש את הלוחמים. איזה מקרים מביאה התורה? מיתחו קו (כ, ה-ח)

מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה בֵּית חָדָשׁ	וְלֹא חָלְלוּ
וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כָּרֶם	וְלֹא לָקַחָהּ
וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר אָרַשׁ אִשָּׁה	לְבֵיתוֹ וְלֹא יָמַס אֶת לִבָּב אֶחָיו כְּלָבָבוֹ
מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרוֹד הַלָּבָב יִלָּךְ וְיָשָׁב	וְלֹא תָנְכוּ

משה רבנו מצווה למנות שרי צבאות על העם לפני המלחמה שמסוגלים להרים את רוח העם במלחמה



המלמד

מתכוננים לפרשה

parashatshavua.com

5

כללים במלחמות ישראל (כ, י"ב)

ראינו בפרשות קודמות שעם ישראל צריך להשמיד את יושבי ארץ כנען וזוהי מלחמת חובה. כעת, לאחר ההכנות ולפני היציאה לקרבות, משה רבנו מלמד את עם ישראל מה לעשות במלחמת הרשות (עם ישראל יכול להרחיב את נחלתו)

1. מה צריך לעשות בשלב הראשון של המלחמה לכיבוש העיר? (כ,יא)
2. אם האויב נכנע בפני עם ישראל, ניתן לגבות מהם מס (תשלום כספי) ואפשר להפוך אותם לעבדים. מה צריך לעשות אם הם לא נכנעים? (כ,י"ג)

3. לצורך כיבוש העיר היו עושים מצור - מקיפים את העיר כך שלא ניתן להכנס ולצאת. משה רבנו מצווה על איסור בזמן מצור על עיר בזמן מלחמה. מהו? (כ,י"ז)



עגלה ערופה (כא, א"ט)

בין פרשיות המלחמה, מופיע עניין מיוחד של חלל, אדם מת, שנמצא בשדה ולא יודעים מי הרג אותו. התורה מלמדת אותנו שאם יש יהודי שנפגע, צריך לכפר על מותו כיוון שכולנו אחראים לכל אחד ואחד מעם ישראל ולא דאגו למנוע את המוות של החלל.

1. כיצד יש לברר איזו עיר תכפר על מותו של אותו יהודי? (כא,ב"ג)

2. זקני העיר צריכים לקחת עגלה. מה מיוחד בעגלה זו ולכן לוקחים אותה? (כא,ג"ד)

מסבירים חז"ל את הסיבה לעריפת העגלה: "אמר הקב"ה תבא עגלה בת שנתה שלא עשתה פירות, ותערף במקום שאינו עושה פירות, לכפר על הריגתו של זה, שלא הניחוהו לעשות פירות"

3. כתוב בתורה שזקני אותה העיר "יִרְחְצוּ אֶת יְדֵיהֶם עַל הָעֲגֹלָה הָעֲרוּפָה בְּנַחֲלָה". מה צריכים להגיד הזקנים? השלימו: " _____ לֹא _____ אֶת הַדָּם הַזֶּה _____ לֹא _____ " (כא,ז)





